

УЧАСТЬ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИРОБНИЦТВА У ФОРМУВАННІ КІНЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ПІДПРИЄМСТВА

Інноваційний характер майбутніх товарів та послуг визначається науковими досягненнями та інженерними розробками, реалізація яких у виробничих умовах має відбуватися за допомогою прогресивних технологій. Формування та реалізація зазначених наукових ідей, конструкторських і технологічних розробок відбувається в процесі науково-технічної підготовки виробництва. Останнім часом, говорячи про інновації та інноваційний розвиток, практично не згадують організаційно-технічну і технологічну базу їх досягнення. Слід зазначити, що для забезпечення планування науково-технічної підготовки виробництва, підвищення ефективності виконання науково-технічних робіт з використанням прогресивних технологій, одним з найбільш актуальних питань стає вибір шляхів фінансування робіт НТПВ.

Разом з тим, з огляду на сучасні конкурентні умови ринкової економіки, актуальним постає питання пошуку резервів ресурсів для забезпечення формування структури основних засобів на стадії науково-технічної підготовки виробництва та акумулювання коштів для фінансування оновлення структури основних засобів або модернізації вже наявного устаткування з метою підвищення його техніко-економічних показників.

Стадія науково-технічної підготовки виробництва є дуже капіталомісткою, а у випадку здійснення наукової підготовки, зокрема, фундаментальних досліджень – неприбутковою. По-перше, багато грошових коштів необхідно для проведення фундаментальних досліджень, які часто потребують оригінального дорогого обладнання, рідкісних витратних матеріалів і т.п. По-друге, в процесі фундаментальних досліджень можуть бути отримані не лише очікувані позитивні, а й негативні результати, використовувати які в подальшому для практичної реалізації неможливо. По-третє, як правило, фундаментальні наукові дослідження не можуть приносити комерційного результату, їх неможливо реалізувати на ринку як звичайний товар [10, с.77].

Проведення науково-технічної підготовки виробництва вимагає певних затрат, оскільки являється досить трудомістким та матеріаломістким процесом та потребує використання машин, обладнання, устаткування, технологій з високими техніко-економічними показниками. Фінансування НТПВ є однією з передумов для того, щоб досягнути бажаного результату, а, відповідно, виготовлення певного продукту (розробки). Для забезпечення стадії науково-технічної підготовки виробництва необхідними коштами можна запропонувати формування певного фонду НТПВ, в якому б акумулювались кошти від реалізації розробок НТПВ як кінцевого продукту, які б надалі використовувались безпосередньо для фінансування зазначеної стадії, та частка прибутку від реалізації продуктів НТПВ у прибутку підприємства, яка може використовуватись для фінансування стадії НТПВ при його перерозподілі, що дає змогу проводити нові науково-технічні розробки підприємства чи модернізувати вже наявні технології.

Пропонується розуміти фонд науково-технічної підготовки виробництва як фонд грошових ресурсів, сформованих за рахунок коштів від реалізації продуктів НТПВ, призначений для фінансування науково-технічних робіт.

Можна запропонувати такі джерела формування фонду науково-технічної підготовки виробництва з урахуванням складових прибутку підприємства:

1) частка прибутку підприємства, що сформована за рахунок реалізації продуктів, розроблених в процесі НТПВ. Сюди можна віднести: - прибуток, отриманий від продажу товарів (матеріально-технічних засобів): дослідних зразків, устаткування, обладнання тощо, які вироблені в процесі НТПВ і для реалізації робіт на стадії НТПВ; - прибуток у формі ліцензійних

платежів: платежі за використання нематеріальних активів підприємства (патентів, торговельних марок, авторських прав, програмних продуктів тощо); періодичні відрахування за право користування предметом ліцензійної угоди – винаходом, патентом, записами на різних носіях інформації, товарним знаком, правом на наукові та промислові зразки;

2) частка прибутку підприємства від реалізації основної продукції, в якій впроваджено результати діяльності підрозділів НТПВ підприємства;

3) частка прибутку, отримана підприємством в результаті надання державою податкової пільги на здійснення НТПВ.

Фонд науково-технічної підготовки виробництва має функціонувати автономно і слугувати виключно для фінансування робіт НТПВ. Відповідно до цього, підприємство може проводити два види діяльності: виробничу, результатом якої є прибуток від реалізації продукції, та науково-технічну, результатом якої були б кошти фонду НТПВ, які використовувалися б безпосередньо для фінансування стадії науково-технічної підготовки виробництва.

Варто зазначити, що при формуванні фонду НТПВ для фінансування діяльності даної стадії, загальний економічний ефект від діяльності підприємства залишатиметься незмінним. При формуванні фонду НТПВ можна виділити окремо економічний ефект НТПВ, який являтиметься складовою загального економічного ефекту підприємства.

Під економічним ефектом підприємства розуміють корисний результат економічної діяльності, зиск від неї, що його обчислюють як різницю між грошовим доходом від цієї діяльності та грошовими витратами на її здійснення [75, с. 182].

Відповідно, поняття економічного ефекту науково-технічної підготовки виробництва пропонується трактувати як складову загального економічного ефекту підприємства, яка являє собою корисний результат економічної діяльності підприємства на стадії НТПВ. Одна із двох складових такого ефекту може обчислюватися як різниця між грошовими надходженнями від реалізації продуктів НТПВ та грошовими витратами на фінансування робіт НТПВ. Це обчислення може виконуватися прямим способом і є найпростішим. Друга складова економічного ефекту від результатів НТПВ міститься в прибутку від реалізації основної продукції, що ускладнює її визначення.

Виокремлення економічного ефекту НТПВ дасть можливість підприємствам наочно побачити, чи прибутковою є їхня діяльність у сфері науково-технічних розробок, та розуміння того, які роботи НТПВ їм слід проводити та які заходи слід приймати у разі зниження ефективності діяльності стадії НТПВ. Акумуляція прибутку від реалізації продуктів НТПВ у фонді НТПВ даватиме можливість вирішення питання фінансування науково-технічної підготовки виробництва, що дасть змогу підприємствам модернізувати та оновлювати основні засоби для підвищення ефективності проведення робіт НТПВ та виготовлення новітніх, високотехнологічних або покращення вже існуючих продуктів, що підвищуватиме конкурентоспроможність підприємства та покращуватиме його позицію на ринку.

Таким чином обґрунтовано участь науково-технічної підготовки виробництва у формуванні кінцевого економічного ефекту підприємства, у тому числі економічного ефекту НТПВ, який акумулюється у фонді НТПВ. Згідно запропонованого підходу, частка прибутку від реалізації продукту науково-технічної підготовки виробництва у прибутку підприємства акумулюється у фонді НТПВ, який формується шляхом накопичення результатів здійснення науково-технічних робіт, тобто економічного ефекту НТПВ, що в свою чергу складає загальний економічний ефект підприємства.

1. Алексеев И. В. Проблемы налогообложения на стадии научно-технической подготовки производства / И. В. Алексеев, С. И. Алексеева // *Налогообложение : проблемы науки и практики : монография.* – Харьков : ИД «Инжсек», 2007. – 336 с.

2. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. – Львів : Вид-во «Львівської політехніки», 2005. – 714 с.